

УДК: 658.15:005.934

Державець Денис

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Derzhavets Denis

Ternopil Ivan Puluj National Technical University

EVALUATION OF ENTERPRISE PERFORMANCE

Ефективність діяльності підприємства є ключовим фактором його успіху та конкурентоспроможності на ринку. Оцінка ефективності дозволяє визначити сильні та слабкі сторони підприємства, виявити резерви для підвищення продуктивності та прибутковості, а також прийняти обґрунтовані управлінські рішення. Саме тому питання оцінки ефективності діяльності підприємства є надзвичайно актуальним у сучасних ринкових умовах.

Ефективність діяльності підприємства – це комплексний показник, який відображає результативність його функціонування та характеризує співвідношення між отриманими результатами та витраченими ресурсами. Вона включає в себе кілька складових, таких як економічна, соціальна та екологічна ефективність.

Фінансові показники є ключовими для оцінки ефективності діяльності підприємства, оскільки вони відображають його прибутковість та фінансову стійкість. Рентабельність є одним з найважливіших показників ефективності діяльності підприємства. Вона характеризує рівень прибутковості по відношенню до витрат або вкладених ресурсів. Основні показники рентабельності включають: рентабельність активів (ROA) – відображає ефективність використання активів підприємства для отримання прибутку; рентабельність власного капіталу (ROE) – показує рівень прибутковості вкладених власниками коштів; рентабельність продажів – демонструє частку прибутку в кожній гривні виручки від реалізації. Ліквідність характеризує здатність підприємства своєчасно виконувати свої фінансові зобов'язання. Основні показники ліквідності: коефіцієнт абсолютної ліквідності, що відображає частку короткострокових зобов'язань, які можуть бути негайно погашені; коефіцієнт швидкої ліквідності – показує здатність підприємства розрахуватися за рахунок наявних грошових коштів та очікуваних надходжень від дебіторів; коефіцієнт загальної ліквідності – характеризує достатність оборотних активів для покриття поточних зобов'язань. Фінансова стійкість відображає здатність підприємства функціонувати та розвиватися за рахунок власних коштів. Основним показником є коефіцієнт фінансової стійкості, який розраховується як співвідношення власного капіталу до валюти балансу.

Операційні показники характеризують ефективність використання ресурсів підприємства в процесі його діяльності. Продуктивність праці є одним з найважливіших показників ефективності діяльності підприємства, оскільки відображає рівень використання трудових ресурсів. Вона може бути виражена показниками виробітку продукції на одного працівника або трудомісткістю виготовлення одиниці продукції. Ефективність використання основних фондів характеризує рівень їх завантаженості та віддачі. Основними показниками є фондівіддача (обсяг продукції, виробленої на одиницю вартості основних фондів) та фондомісткість (вартість основних фондів, що припадає на одиницю продукції). Показники оборотності запасів відображають ефективність використання матеріальних ресурсів підприємства. Ключовими є коефіцієнт оборотності запасів (кількість оборотів запасів за певний період) та тривалість одного обороту запасів (час, необхідний для їх повного оновлення). Тривалість операційного та виробничого циклів теж характеризують

ефективність. Операційний цикл – це проміжок часу між придбанням сировини та отриманням оплати за реалізовану продукцію. Виробничий цикл відображає період від початку виробничого процесу до його завершення. Скорочення цих циклів є ознакою підвищення ефективності діяльності підприємства.

Маркетингові показники дозволяють оцінити ефективність збутової політики підприємства та його позиціонування на ринку. Частка ринку відображає відносну конкурентоспроможність підприємства порівняно з іншими гравцями на ринку. Чим більша частка ринку, тим вища ефективність діяльності підприємства з погляду маркетингу. Задоволеність клієнтів є ключовим фактором для забезпечення їх лояльності та довгострокового успіху підприємства. Вона може оцінюватися за допомогою опитувань, аналізу скарг та відгуків. Оцінка ефективності маркетингових заходів (реклами, промо-акцій, заходів з просування продукції тощо) дозволяє визначити їх вплив на обсяги продажів та прибутковість підприємства. Для цього можуть використовуватися різні методики, такі як розрахунок рентабельності маркетингових інвестицій (ROMI).

Управлінські показники відображають ефективність організаційної структури, корпоративної культури та системи управління персоналом підприємства. Оцінка ефективності організаційної структури включає аналіз розподілу повноважень та відповідальності, рівня централізації/децентралізації, швидкості прийняття рішень та комунікаційних процесів. Корпоративна культура відіграє ключову роль у формуванні ефективного середовища для роботи персоналу та досягнення цілей підприємства. Її оцінка може здійснюватися шляхом аналізу цінностей, норм поведінки, традицій та рівня залученості співробітників. Ефективність діяльності підприємства значною мірою залежить від кваліфікації та компетентності його працівників. Для оцінки цього показника можна використовувати такі критерії, як рівень освіти, професійний досвід, участь у програмах підвищення кваліфікації та результати атестації персоналу.

Для отримання повної картини ефективності діяльності підприємства необхідно проводити комплексний аналіз, який охоплює всі вищезазначені групи показників. Це дозволить виявити взаємозв'язки між різними аспектами діяльності та визначити пріоритетні напрямки для підвищення ефективності.

Список використаних джерел:

1. Економічний аналіз фінансово-господарської діяльності підприємств Навч. посібник. Мец В.О. 2019. URL: http://univer.nuczu.edu.ua/tmp_metod/519/Econ_analiz.pdf
2. Краузе О., Синькевич Н., Юрик Н. Економічний аналіз та контроль кризових явищ у діяльності підприємств. *Галицький економічний вісник*. 2024. № 1. С. 14-24. URL: <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/?art=1254>
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Синькевич Н., Краузе О. Економічний аналіз: перспективи розвитку в умовах діджиталізації економіки. *Галицький економічний вісник*. 2023. № 2 (81). С 7-15. URL: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2023.02.007
5. Статистичний щорічник України за 2022 рік URL: https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2023/zb/11/Yearbook_2022.pdf
6. Шведа Н., Краузе О. Трансформація бізнес-моделей в умовах цифрової економіки. *Соціально-економічні проблеми і держава* (електронний журнал). 2023. Вип. 1 (28). С. 86- 94. URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2023/23snmute.pdf>